

SZÁMÍTÓKÖZPONT A POLLACK MIHÁLY MŰSZAKI FŐISKOLÁN

Juhász Pál¹

A számítástechnika-oktatás a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán az **EMG-830** típusú számítógép beszerzésével egy időben indult be. A számítógépet az Építésgazdasági és Szervezési Intézettel (ÉGSZI) és az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium kutatóintézetével közös beruházásban szerezte be a főiskola 1971-ben. A beruházás lehetőségeinek kimunkálásában elvülhetetlen érdemei voltak az akkori főigazgatónak, *Juhász Jenőnek*, és az ÉGSZI vezérigazgatójának, *Gerő Istvánnak*. A számítógép az első évben az ÉGSZI budapesti központjában működött. Itt képezték ki az időközben felvett, a gépet később a főiskolán üzemeltető személyzetet is. Ekkor alakították ki a PMMF Rókus utcai telephelyén a Számítóközpontot, ahová 1972 júniusában telepítették át az ÉGSZI budapesti telephelyéről a számítógép konfigurációt.

A Számítóközpont kialakításával, működtetésével kapcsolatos feladatokat a főiskola állományába tartozó *Juhász Pál* látta el. Ez a körülmény azért említésre méltó, mert a teljes üzemeltető személyzet az ÉGSZI állományába tartozott.

A Számítóközpont a főiskola Üzemgazdasági és Szervezési Tanszékéhez, valamint a vele közös szervezeti egységet képező ÉGSZI Pécsi Tagozatához tartozott, a Tanszék és a Tagozat vezetője *Kiss Gyula* volt. A számítógép három műszakban üzemelt: egyikben az oktatást szolgálta ki, míg a másik kettővel az ÉGSZI rendelkezett (a cég a dél-dunántúli építőipari és építőanyag-ipari vállalatok ügyviteli számításait végezte). Ez az üzemeltetési konstrukció kiválóan biztosította az akkor nagy értékű számítógépes erőforrás tényleges kihasználását.

Az eredendően assembly nyelven programozható számítógépnek az oktatásban történő hatékonyabb felhasználása érdekében az ÉGSZI programozó szakemberei elkészítettek egy FOCAL fordítóprogramot. A Főiskola építés-, gépész- és villamos-szakos hallgatói így kezdettől fogva magas szintű programozási nyelven oldhatták meg a különböző szakmai tantárgyak keretében kapott feladataikat.

A hallgatók a számítógéphez nem közvetlenül fértek hozzá, bár a géphez egy külön oktató helyiségbe telepített operátori konzol is kapcsolódott, kifejezetten az oktatást segítő célzattal.

Az általános gyakorlat szerint a hallgatóknak a papírra írt FOCAL nyelvű programjaikat először le kellett adniuk az adat-előkészítőbe, ahol ezeket lyukszalagra rögzítették. A programokat ezután a számítógép személyzete futtatta le. A hallgatók a futtatások eredményét (a programok lyukszalagjával együtt) a számítóközpont folyosóján lévő polcrendszeren elhelyezett névre szóló zacskóból vihették el. (Egy szorgalmas hallgató így heti három-négy alkalommal juthatott géphez.)

A számítógép használatába rövid időn belül a többi pécsi felsőoktatási intézmény, a Janus Pannonius Tudományegyetem (JPTE) és a Pécsi Orvostudományi Egyetem (POTE) is bekapcsolódott. A JPTE Közgazdaságtudományi Kara élen járt a számítógép felhasználásában.

Különösen kiemelkedtek a *Papp László* professzor úr vezette tanszék oktató gárdájából *Borgulya István*, *Csébfalvi György* és *Dobay Péter* kollégák. *Borgulya István* az EMG-830

gépre ALGOL 60 fordítóprogramot is készített, ami újabb felhasználási lehetőségeket nyitott meg – elsődlegesen az adott kar hallgatói számára.

Az EMG-830-as gép 1977 végéig üzemelt a fentiek szerinti rendszerben. Ekkorra a KGST keretén belül az egyes tagországok által gyártott ESZR (Egyesített Számítástechnikai Rendszer) számítógépek vették át a számítástechnikai erőforrások szerepét a hazai felsőoktatási intézményekben, így a PMMF-en is. Azt, hogy az egyes intézmények milyen kapacitású ESZR gépet kapnak, az Oktatási Minisztérium (OM) döntötte el. Ebben jelentős szerepet játszott az intézmény mérete, profilja és a rendelkezésre álló anyagi erőforrások mellett az a körülmény, hogy a KGST országok közül melyik éppen milyen típusú gépet szállított hazánknak az előzetes kereskedelmi szerződések alapján. Ettől kezdve a hazai felsőoktatási intézmények gépellátása az OM által koordinált keretek között történt.

A fentiekben leírtak szerint 1978-ban a számítógépes háttér, valamint a működtető szervezet is a PMMF-en tovább fejlődött. Megalakult a Matematika Számítástechnikai Intézet (MSZI) *Müller László* vezetésével. Ennek keretén belül kezdte meg működését az újonnan kialakított számítóközpont, egy lyukkártyás bemenettel rendelkező szovjet gyártmányú R-22-es számítógéppel. A kétműszakos üzemeltetési feladatokat ellátó személyi állomány mintegy 40 fő volt. Az oktatott programnyelv ekkor már a FORTRAN, PASCAL majd később a C nyelv volt. A hallgatók a számítástechnika tantárgy mellett a programozást is önálló tantárgyként tanulták.

Az **R-22 gép** üzembeállításával jelentősen megnőtt a pécsi felsőoktatási intézmények számítógép felhasználása is, és rövid időn belül a Kaposvári Állattenyésztési Főiskola is csatlakozott a felhasználói körhöz. Az oktatáson túlmenően megkezdődött a számítógép alkalmazása a kutatómunkákban is, ebben élen járt a POTE, valamint a Kaposvári Állattenyésztési Főiskola. A távadat- feldolgozó (TAF) rendszerrel kapcsolatos fejlesztések eredményeként a felsorolt intézmények rövid időn belül bérelt telefonvonalon, kihelyezett terminálokkal is kapcsolódtak a számítógéphez, amit egy R-10 alapú programozott multiplexer irányított.

ⁱ Részletesen lásd: A Pécsi Tudományegyetem informatikai fejlesztésének története (Pécs, 2017)